

The role conflict of physical education and sport teachers in Turkey: Teaching or coaching?

Türkiye’de beden eğitimi ve spor öğretmeninin rol çatışması: Öğretmenlik mi? Antrenörlük mü?¹

Ahmet Emre Fakazlı²
Ekrem Levent İlhan³

Abstract

Physical education (PE) teachers in Turkey fulfill the coaching role within school sports activities in addition to teaching roles. However, coaching and teaching are different professional fields. In this regard, it is estimated that PE teachers experience role conflicts in the current system. The present study aimed to evaluate the role conflict situation from different perspectives in accordance with the opinions of the PE teachers. Six PE teachers, three female and three males, voluntarily participated in the study. In order to examine the role conflict in depth and to explain this situation better, the research was designed as phenomenology in qualitative research method. A semi-structured interview form prepared by the researchers was used as a data collection tool. In the analysis of the data obtained, content analysis method was used to make objective and systematic inferences. The study yielded the outcome that especially young PE teachers had a role conflict and that they were negatively affected by this situation. PE teachers with a high level of sportive background stated that they felt closer to the coaching role than the teaching role. Finally, all PE teachers who participated in the

Özet

Türkiye’de beden eğitimi (BE) öğretmenleri öğretmenlik rollerinin yanında okul sporları faaliyetleri kapsamında antrenörlük rolünü de yerine getirmektedirler. Ancak antrenörlük ve öğretmenlik birbirinden farklı mesleki alanlardır. Bu kapsamda, BE öğretmenlerinin mevcut sistem içerisinde rol çatışması yaşadıkları öngörülmüştür. Bu çalışmada, rol çatışması durumunun Türkiye’deki BE öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda farklı açılardan değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya üç kadın, üç erkek olmak üzere toplamda altı BE öğretmeni gönüllü olarak katılmıştır. Araştırma, rol çatışması durumunu derinlemesine incelemek ve bu durumu daha iyi açıklamak amacıyla nitel araştırma yönteminde fenomenoloji deseninde tasarlanmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde, objektif ve sistematik çıkarımlar yapmak amacıyla içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, özellikle genç BE öğretmenlerinin bu durumdan olumsuz etkilendikleri ve rol çatışması yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Üst düzey sportif geçmişe

¹ Bu araştırma 07-09 Kasım 2020 tarihleri arasında online olarak düzenlenen 18. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi’nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

² Öğretmen, M.E.B., ahmetemrefakazli@gmail.com Orcid ID: [0000-0003-1325-6980](https://orcid.org/0000-0003-1325-6980)

³ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, leventilhan@gazi.edu.tr Orcid ID: [0000-0002-1117-2700](https://orcid.org/0000-0002-1117-2700)

study emphasized that coach support was very important in this process. They also reported that they could not spare time for their families and relatives due to high training hours and that they experienced physical and mental fatigue.

Keywords: Role conflict, physical education and sport lesson, physical education and sport teaching, teaching role, coach, coaching role.

[\(Extended English summary is at the end of this document\)](#)

sahip BE öğretmenleri öğretmenlik rolüne kıyasla antrenörlük rolüne kendilerini daha yakın hissettiklerini belirtmişlerdir. Son olarak, araştırmaya katılan tüm BE öğretmenleri yüksek antrenman saatleri sebebiyle aile ve yakınlarına vakit ayıramadıkları, fiziksel ve zihinsel anlamda yorgunluk yaşadıklarını ifade ederek, antrenör desteğinin bu süreçte oldukça önemli olduğunu vurgulamışlardır.

Anahtar Kelimeler: Rol çatışması, beden eğitimi ve spor dersi, beden eğitimi ve spor öğretmenliği, öğretmenlik rolü, antrenör, antrenörlük rolü.

1. Giriş

Öğretmenlerin eğitim çatısı altında öğretim statüsünün gerektirdiği görev ve sorumlulukları yerine getirerek rollerini gerçekleştirmeleri beklenir. Bu statünün görev ve sorumlulukları öğretmenlik alanlarına, müfredatlara hatta ülkelere göre farklılıklar gösterebilir. Öğretmenlerin yeni nesillere yön verdiği düşünüldüğünde, öğretmenden beklenen rol ya da rollerin getirdiği sorun ve problemlerin incelenmesinin oldukça önemli olduğu söylenebilir.

Her birey, örgütü oluşturan ilişkiler ağında bir alana sahiptir ve bir görevi yerine getirir. Örgütteki diğer bireylerin de görev sahibinden bir takım rol beklentileri olabilir. Bu rol beklentilerinin tümü o bireyin rolünü tanımlamaktadır (Dozier, 2005). Bireyden beklenen rollerin sayısı arttıkça bu durum olumsuzluklara sebep olabilir (Nordenmark, 2004). Bireyin rol takımında birden fazla üye bulunması, aynı anda birden fazla rolü gerçekleştirmek zorunda kalmasına (Arslan ve Üngüren, 2017) ve hangi role öncelik vereceği konusunda çelişki yaşamasına sebep olabilir (Gökçe ve Şahin 2003). Ayrıca bireyin rol görevlerini yerine getirirken bir rolde göstermesi gereken davranış, diğer rolde göstermesi gereken davranışla çelişebilir (Doğan, Demir ve Türkmen, 2016). Bu durumda birey “rol çatışması” yaşayabilir. Kılıç (1991) rol çatışmasını, “aynı anda iki ya da daha fazla rolü yerine getirme durumunda kalan bir rol yükümlüsünün, rol gereklerinden birisine, diğerini güçleştirecek şekilde daha fazla uyması” olarak tanımlamaktadır.

Türkiye’de ve dünyada eğitim sistemi içerisinde rol çatışmasına maruz kalan öğretmenlik alanlarından birisinin BE öğretmenleri olduğu düşünülmektedir. Çünkü BE öğretmenleri diğer öğretmenlik alanlarına kıyasla daha karmaşık bir role sahiptirler (Locke ve Massengale, 1978). BE öğretmenleri öğretmenlik rollerinin yanında okul sporları faaliyetleri kapsamında antrenörlük rolünü de yerine getirmektedirler. Ancak öğretmenlik ve antrenörlük iki farklı meslektir ve birbirinden ayrılması gerekmektedir. Bu iki rolün beklentileri sonucu meydana gelen rol çatışmasının BE öğretmenlerinde strese sebep olduğu söylenebilir (Konukman, Ağbuğa, Erdoğan, Zorba, Demirhan ve Yılmaz, 2010). Ayrıca bu durum, BE öğretmenlerinin bir role diğerinden daha fazla ağırlık vermesine sebep olabilir (Chelladurai ve Kuga, 1996). Birçok BE öğretmeni için bir spor dalında antrenörlük yapmak onlardan beklenen müfredat dışı mesleki bir gereklilik olarak algılanır. Ancak antrenörlük birçok müfredat dışı aktiviteden farklıdır. Çünkü çok yoğun bir iş temposu ve yıl boyunca günlük planlama gerektirir (Konukman ve diğerleri., 2010). Richards ve Templin (2012) araştırmalarında, BE öğretmenlerinin antrenörlük sorumluluklarına daha fazla enerji ve zaman harcamalarının öğretmenlik performanslarını olumsuz etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Bu durum sadece BE öğretmenlerini değil aynı zamanda sporcu öğrencileri de olumsuz etkilemektedir (Guinn, 2018).

Kuzey Amerika’da “lise okul sporları” okul takımları arasında bölgesel, eyaletler arası ya da ülkeler arasında haftalık olarak düzenlenen rekabete dayalı bir yapıya sahiptirler (Camiré, 2014; Pot ve Hilvoorde, 2013). Amerikan eğitim sistemi sporcu öğrencilere öğrenim sürecinde spor kariyerlerini de sürdürmelerine fırsat tanımaktadır (Özçakır, 2019). Ancak bu yapı çoğu Avrupa ülkesinde görülmez. Çünkü yapısal düzeyde rekabet kulüp seviyesindedir (Pot ve Hilvoorde, 2013). Avrupa’da okul sporları faaliyetleri çok kısa süreyi kapsar ve sporcu öğrenciler daha çok okulla ilişkisi bulunmayan spor kulüplerinde kariyerlerine devam ederler. Türkiye’de bu yapıya sahip ülkelerdendir. Sporcu öğrenciler kariyerlerine spor kulüplerinde başlar ya da devam ederler. Okul sporları faaliyetlerinin sporcu öğrenciler için daha çok okullarını temsil amacıyla katıldıkları organizasyonlar olarak algılandığı söylenebilir. Türkiye’de okul sporları faaliyetlerini 2010 yılından beri Gençlik ve Spor Bakanlığı (GSB) tarafından yürütülmektedir. Bu süreçte okul sporları faaliyetlerine 2011 yılında 21 branşta 529.801 sporcu öğrenci katılırken, 2018 yılında 52 branşta 2.214.651 sporcu-öğrenci katılmıştır (GSB, 2018). Özellikle Türkiye’de ortaöğretim okul yönetimlerinin sportif başarı beklentileri ve velilerin çocuklarını artık daha örgütsel sportif aktivitelere yönlendirme istekleri BE öğretmenlerinin daha sık antrenörlük rolüne bürünmelerine ve sorumluluklarının artmasına neden olduğu düşünülmektedir.

BE öğretmenin eğitimi, müfredatın yüklediği sorumluluklar ve beklentiler, ülkelere göre farklılık gösterebilir. Bu süreçte Türkiye’de BE öğretmenlerinden beklenen antrenörlük rolünün rol çatışmasına yol açtığı düşünülmektedir. Bu durumun hem BE öğretmeni hem de eğitimin kalitesini önemli ölçüde etkileyebileceği düşünüldüğünde, rol çatışması durumunun derinlemesine incelenmesinin oldukça önemli olduğu söylenebilir. Bu araştırma, genel anlamda rol çatışması durumunun Türkiye’deki BE öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda farklı açılardan değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu genel amaç doğrultusunda, aşağıda yer alan sorulara yanıt aranmaktadır. BE öğretmenlerinin;

1. Rol çatışması ve rol tercihi hakkındaki görüşleri nelerdir?
2. Öğretmenlik rolünün yanında antrenörlük rolünü de yerine getirmelerinin fiziksel, ruhsal ve sosyal anlamda olumlu ya da olumsuz etkileri hakkındaki görüşleri nelerdir?
3. Rol görevlerinin ders içi uygulama ve öğrenciye karşı tutum üzerine etkileri hakkındaki görüşleri nelerdir?
4. Okul yönetimi ve veli tutumlarının bu durum üzerindeki etkileri hakkındaki görüşleri nelerdir?
5. Rol çatışması ya da bir problem durumu söz konusuysa, çözüme yönelik görüş ve önerileri nelerdir?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, Türkiye’de görev yapan BE öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda yaşadıkları rol çatışması durumunu derinlemesine incelemek ve durumu daha iyi açıklamak amacıyla nitel araştırma yönteminde fenomenoloji deseninde tasarlanmıştır. Fenomenoloji araştırmaları, bireylerin yaşadıkları deneyimleri nasıl anlamlandırdıklarının üzerine odaklanır (Patton, 2014). “Fenomenolojik araştırmalar birkaç kişinin bir fenomen veya kavramla ilgili deneyimlerinin ortak anlamını tanımlamayı sağlar”. (Creswell, 2013).

2.2. Araştırma Grubu

Araştırma grubunun oluşturulmasında olay ve olguların daha iyi açıklanması amacıyla amaçlı örnekleme yöntemi türlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, nitel araştırmalarda kullanılan bir kavramdır. Bu araştırmacının bireyleri ve mekanları araştırmaya uygun olarak seçmesi anlamına gelir. Çünkü bu kişiler araştırmanın merkezinde olan fenomenin anlaşılmasına yönelik derinlemesine bilgiler verebilir (Creswell, 2013). Ölçüt örnekleme bir araştırma gözlem birimleri belli niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşturulabilir. Bu

durumda örneklem için belirlenen ölçütü karşılayan birimler örnekleme alınır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2009).

Ölçüt örnekleme doğrultusunda bu araştırmaya, (1) Türkiye’de öğrenim görmüş, (2) beden eğitimi ve spor öğretmenliği lisans mezunu ve (3) Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) kapsamındaki okullarda en az 5 yıl görev yapmış üç kadın, üç erkek olmak üzere toplamda altı BE öğretmeni gönüllü olarak katılmıştır. (4) Katılımcılar herhangi bir kulüpte antrenörlük yapmamakta sadece BE öğretmenliği yapmaktadırlar. Fenomonolojik araştırmalarda, fenomene yönelik uygun kişilerin seçilmesi ve yazılı izinlerin alınması önemlidir (Creswell, 2013). Bu doğrultuda katılımcılardan yazılı izin alınmış olup, istedikleri zaman araştırmadan ayrılacakları, elde edilen verilerin ve kişisel bilgilerin izinsiz paylaşılmayacağı belirtilmiştir. Katılımcıların kişisel bilgilerinin korunması amacıyla kodlama yöntemi kullanılmıştır. Katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 1’de belirtilmiştir;

Tablo 1. Katılımcılara ait demografik bilgiler.

Katılımcılar	Cinsiyet	Meslek Yılı	Sporculuk Geçmişi
K1	Kadın	10	Lisanslı olarak 10 yıl futbol oynamıştır. Bu süreçte 2 yıl genç, 7 yıl A Milli Futbol Takımı’nda görev yapmıştır.
K2	Kadın	16	Lisanslı olarak 7 yıl voleybol oynamıştır.
K3	Kadın	6	Lisanslı olarak 4 yıl basketbol oynamıştır.
K4	Erkek	12	Lisanslı olarak 16 yıl hentbol oynamıştır. 1 yıl genç, 1 yıl A Milli Hentbol Takım’ında görev yapmıştır.
K5	Erkek	17	Lisanslı olarak sporculuk geçmişi yoktur ancak voleybol oynamıştır.
K6	Erkek	6	Lisanslı olarak 2 yıl basketbol, 5 yıl futbol oynamıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. BE öğretmenlerinin rol çatışması durumlarını derinlemesine incelemek ve konuya aydınlık kazandırmak amacıyla katılımcılara 15 adet açık uçlu soru sorulmuştur. Görüşme formunun genel yapısı ve soruların araştırma konusuna uygun olup olmadığını kontrol etmek amacıyla beden eğitimi ve spor öğretmenliği alanında ve Türkçe eğitimi alanında olmak üzere iki uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzmanların geri dönüşleri doğrultusunda görüşme formuna son şekli verilmiş ve görüşme öncesinde üç BE öğretmeni pilot uygulama yapılmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler araştırmacıya önceden hazırlanmış sorulara cevap bulma imkânı tanınmasının yanında (Yıldırım ve Şimşek, 2008) konuyla ilgili derinlemesine soruların sorulmasında araştırmacıya rahatlık sağlar (Büyüköztürk ve diğerleri, 2009).

Görüşmeler Covid-19 virüsü sonucunda meydana gelen pandemi dönemi nedeniyle telefon yoluyla yapılmıştır. Telefonla mülakat, araştırmacıya bireylere doğrudan ulaşamadığı durumlarda en iyi kaynağını sağlayan veri toplama aracıdır (Creswell, 2013). Katılımcılarla araştırma öncesinde görüşülmüş, uygun zaman için randevu alınmış ve araştırma hakkında bilgi verilmiştir. Görüşmeler belirlenen gün ve zamanda gerçekleştirilmiştir. Her görüşme 15-20 dakika arasında sürmüştür. Görüşme sırasında önemli görülen yerlerde notlar alınmıştır. Görüşme sonunda katılımcılara ilave etmek istedikleri bir konu olup olmadığı sorulmuş ve araştırmaya katılımlarından dolayı teşekkür edilmiştir. Görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Kaydedilen veriler daha sonra

araştırmacı tarafından yazı yoluyla bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Ek olarak görüşme sırasında alınan notlar analiz kısmında dikkate alınmıştır.

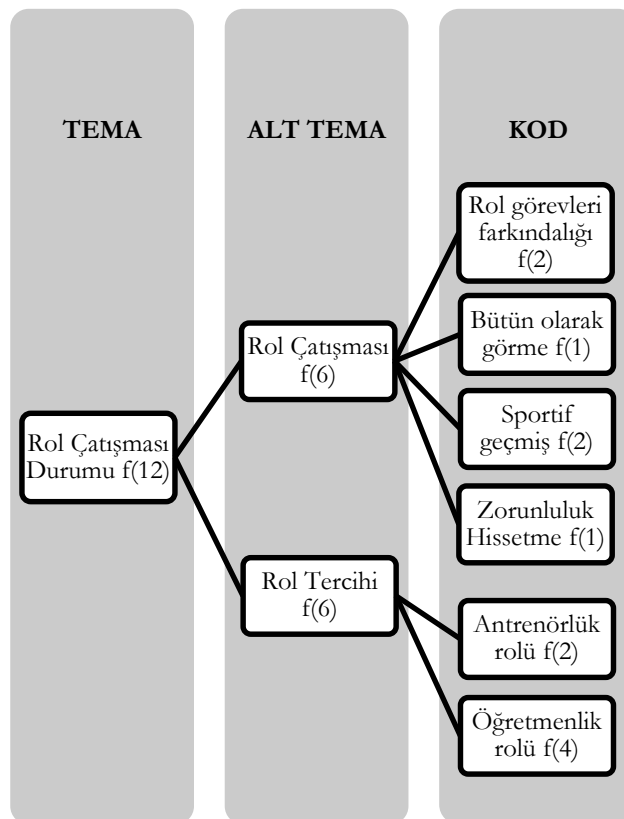
2.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin belirlenen sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik bir teknik olarak tanımlanır (Büyüköztürk ve diğerleri., 2019). İçerik analizinde amaç, katılımcılardan toplanan verilerin açıklanabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu doğrultuda veriler sırasıyla kodlara, alt temalara ve temalara ayrılarak, şekiller halinde frekans (f) ve görüşmelerden alıntılarla birlikte bulgular bölümünde sunulmuştur.

Araştırmalarda sonuçların inandırıcılığı önemli ölçütlerden biri olarak kabul edilir. Bu açıdan araştırmalarda “geçerlilik” ve “güvenirlilik” kavramı en önemli iki ölçüt olarak kabul edilir. Araştırmada, görüşülen bireylerden doğrudan alıntılara yer vermek ve bu doğrultuda sonuçları açıklamak geçerlilik için oldukça önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu araştırmada, geçerliliğin sağlanması bakımından bulgular bölümünde her kod için alıntılara yer verilmiştir. Araştırmanın güvenilirliği noktasında uzmanlar arası görüş birliği katsayısı hesaplanmıştır. Görüş ayrılığı yaşanan bölümler uzmanlar tarafından değerlendirilerek sonuca ulaşılmıştır. Bu araştırmada, verilerin güvenilirliği sağlamak amacıyla (Görüş birliği/(Görüş birliği + Görüş ayrılığı) x 100) formülü kullanılmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Uzmanlar arası görüş birliği %88 olarak hesaplanmıştır.

3. Bulgular

Bu bölümde BE öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda elde edilen verilerin analizi sonucunda sırasıyla, kod, alt tema ve temalar oluşturulmuş, şekiller halinde sunulmuştur.

Şekil 1. Rol çatışması durumu

Şekil 1’de BE öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda “Rol çatışması durumu” f(12) teması içerisinde 2 alt tema ve 6 kod oluşturulmuştur.

Rol Çatışması Alt Teması

BE öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda “*Rol çatışması*” f(6) alt temasının içerisinde “*Rol görevleri farkındalığı*” f(2), “*Bütünü olarak görme*” f(1), “*Sportif geçmiş*” f(2) ve “*Zorunluluk hissetme*” f(1) olarak kodları oluşturulmuştur.

- BE öğretmenlerinin “*Rol görevleri farkındalığı*” f(2) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K6 “*Beden eğitimi öğretmenliği ve antrenörlük birbirine yakın gibi gözükken iki rol olsa da aslında pek yakın değiller. Beden eğitimi öğretmenleri öğrencilerin bedeninin yapabildiği düzeyde eğitimi amaçlar. Antrenörler ise yetenekli öğrencileri seçerek bir sporun tüm becerilerini öğretip bu branşta başarıyı hedeflerler.*”

BE öğretmenlerinin “*Bütünü olarak görme*” f(1) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K5 “*Ben BE öğretmenliğini ve antrenörlüğü birbirinden ayırmıyorum, belki de alışkanlık bilmiyorum. O yüzden bir çatışma yaşamıyorum.*”

- BE öğretmenlerinin “*Sportif geçmiş*” f(2) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K1 “*Rol çatışması yaşamıyorum. Hem sporculuktan geldim hem de öğretmenliği çok istiyordum. Sporcu bir öğrenciye verdiğim beceriyi yapabilmesiyle sınıfta bir öğrenciye verdiğim basit bir beceriyi yapabilmesi benim için aynı mutluluk.*”

- BE öğretmenlerinin “*Zorunluluk hissetme*” f(1) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K3 “*Samimim olmak gerekirse bir hafta önce kendime sordum. Ben antrenör müyüm? Öğretmen miyim? Böyle maçların vermiş olduğu heyecanla düşündüm ancak ben beden eğitimi öğretmeniysem bunu yapmalıyım.*”

Rol Tercih Alt Teması

BE öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda “*Rol tercihi*” f(6) alt teması içerisinde “*Antrenörlük rolü*” f(2), “*öğretmenlik rolü*” f(4) olarak kodları oluşturulmuştur.

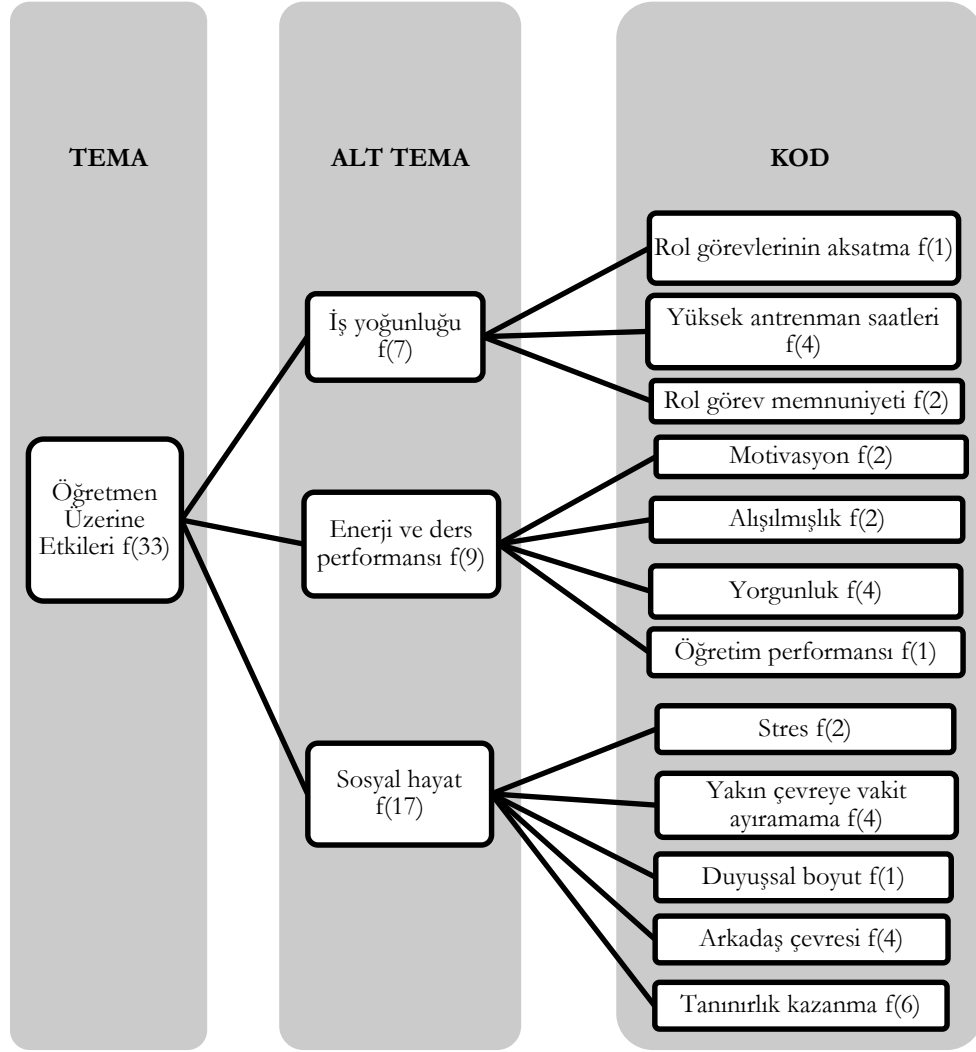
- BE öğretmenlerinin “*Antrenörlük rolü*” f(2) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K1 “*%51 antrenörlük rolü %49 öğretmenlik rolü diyebilirim. Ancak derste bir öğrencinin mutluluğuyla okul takımının aldığı başarı bana aynı hazı verir. Yine de bir karşılaştırma yapacak olursak antrenörlük bana daha fazla haz veriyor.*”

- BE öğretmenlerinin “*öğretmenlik rolü*” f(4) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K2 “*Öğretmenlik rolünde daha mutluym. Çocuklarla iç içe olmak antrenörlüğe göre daha güzel, antrenörlük boyutunda çocuk geliyor 1 saat 2 saat görüp ayrılıyorsun. Öğretmenlik boyutu daha geniş ve kapsamlı olduğu için daha mutluym diyebilirim.*”

K6 “*Tabi ki de öğretmenlik rolünde daha mutluym. Belli bir branşta sürekli aynı şeyleri yapmak bana sıkıcı geliyor. Ders planında sırasıyla basketbol, futbol, hentbol ya da atletizm yapmak beni daha mutlu ediyor.*”

Şekil 2. Öğretmen üzerine etkileri

Şekil 2’de BE öğretmenli görüşleri doğrultusunda “Öğretmen üzerine etkileri” f(33) teması içerisinde 3 alt tema ve 12 kod oluşturulmuştur.

İş Yoğunluğu Alt Teması

BE öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda “İş yoğunluğu” f(7) alt tema içerisinde “Rol görevini aksatma” f(1), “Yüksek antrenman saatleri” f(4) ve “Rol görev memnuniyeti” f(2) olarak kodları oluşturulmuştur.

- BE öğretmenlerinin “Rol görevini aksatma” f(1) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K3 “İş yoğunluğumuz artıyor kesinlikle, öğrenciyi okul takımı için antrenman yaptırmamız gerekiyor. Haliyle bu durumda iş yoğunluğumuz artıyor. Sonrasında müsabaka dönemleri derslerde aksaklıklar oluyor. Hem iş yükümüz artıyor hem de öğretmenlik görevimizi tam olarak yerine getiremiyoruz.”

- BE öğretmenlerinin “Yüksek antrenman saatleri” f(4) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K4 “Beden eğitimi öğretmeni dersini bitirdikten sonra işi biter ancak antrenörlük rolü de varsa daha işinin yarısını bitirmiştir. Antrenmanlar derslerden daha ağırdır bu da yorgunluğun artmasına ve iş saatinin artmasına sebep oluyor.”

- BE öğretmenlerinin “Rol görev memnuniyeti” f(2) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K1 “Kurs saatleri dışında, boş saatlerde ya da tatil günlerinde çocuklarla ilgileniyoruz bu durum iş yükümü artırıyor ancak bu durumdan mutsuz değilim severek yapıyorum.”

Enerji ve Ders Performansı Alt Teması

BE öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda “Enerji ve ders performansı” f(10) alt teması içerisinde “Motivasyon” f(2), “Alışılmışlık” f(2), “Yorgunluk” f(4) ve “Öğretim performansı” f(2) olarak kodları oluşturulmuştur.

- BE öğretmenlerinin “Motivasyon” f(2) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K5 “Ders performansımı etkilemiyor. Enerjimi olumlu yönde etkiliyor diyebilirim. Takım kurmak maç yapmak beni heyecanlandırıyor.”

K1 “Beni bu durum motive ediyor...”

- BE öğretmenlerinin “Alışılmışlık” f(2) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K4 “Bu tempoda çalışmaya alışıyoruz. Ders performansımızı etkilediğinin düşünmüyorum.”

- BE öğretmenlerinin “Yorgunluk” f(4) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K6 “Akşam antrenman yapıyoruz ya da 1 hafta maçlar oluyor. Maçtan sonraki gün ya da antrenmandan sonraki gün yorgun oluyoruz. Ders yapmamız için enerjimizi kalmıyor. Meşhur “top ver oynasın” tabiri gerçekleşiyor.”

- BE öğretmenlerinin “Öğretim performansı” f(2) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K3 “... 6 saat ders, arkasına antrenman yapıyorsun. Ertesi gün o yorgunluk devam ediyor ve derslerimi etkiliyor. Dinç olduğumda dersin içerisinde aktif oluyorum ancak yorgun olduğumda derste aktif olamıyorum.”

Sosyal Hayat Alt Teması

BE öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda “Sosyal hayat” f(14) alt teması içerisinde “Yakın çevreye vakit ayıramama” f(4), “Stres” f(2), “Duyuşsal boyut” f(1), “Arkadaş çevresi” f(4) ve “Tanınırlık kazanma” f(3) olarak kodları oluşturulmuştur.

- BE öğretmenlerinin “Yakın çevreye vakit ayıramama” f(4) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K4 “Sevdiklerimize ayırdığımız zaman azalıyor. Hafta sonraları maçlar oluyor bu da sosyal hayatımız için plan yapmamızı kısıtlıyor.”

- BE öğretmenlerinin “Stres” f(2) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K2 “Aile hayatı açısından, antrenörlük boyutunda stres yükü çok fazla olduğundan maç bir gün öncesinde evde oynuyorum. O sebepten evdeki diğer üyelerle iletişim olmuyor. Çok konsantre oluyorum.”

- BE öğretmenlerinin “Duyuşsal boyut” f(1) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

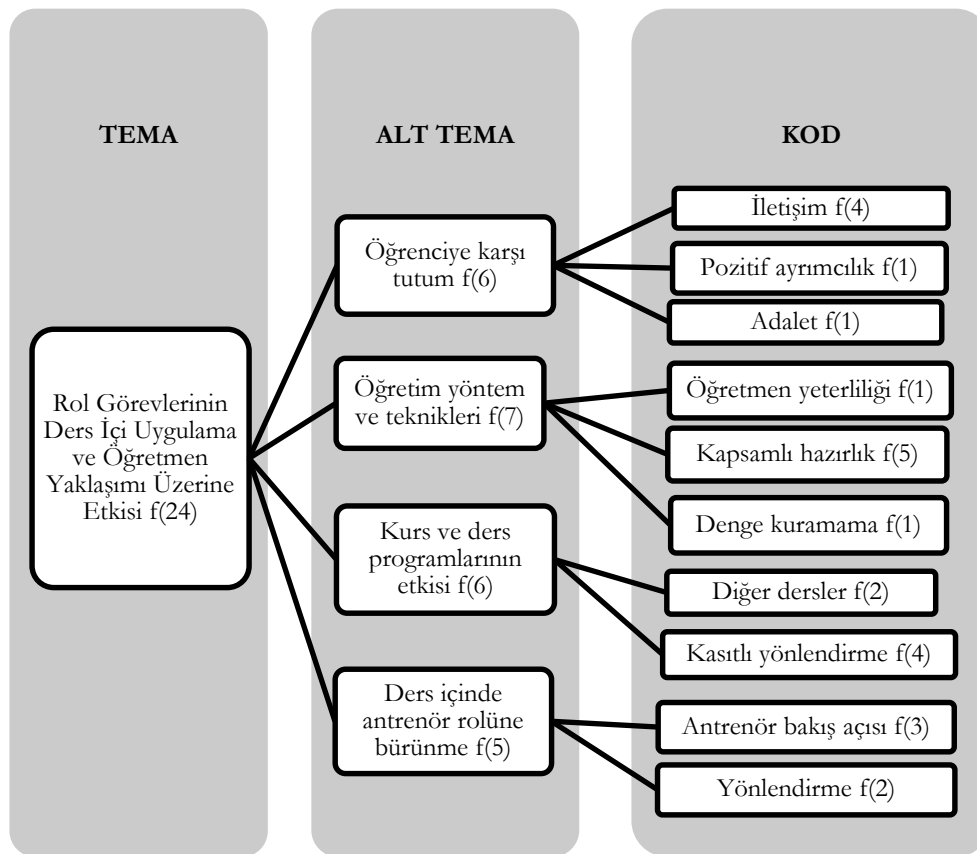
K3 “Genelde sonuçlar üzerinde oluyor. Müsabaka sonucunda duygu yüklü oluyoruz. Kazanınca mutlu kaybedince üzüntülü oluyoruz. Bu tabii ki ailemizi arkadaşlarımızı etkiliyor.”

- BE öğretmenlerinin “Arkadaş çevresi” f(4) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K4 “... Çalıştığım okulda 8. yılım. Geldiğimde kimseyi tanımyordum. 8 yılda voleybol, futbol ve basketbol branşların da birçok başarılar yaşadık bu faaliyetlerde yarımamız sayısız arkadaş, itibar ve çevre kazanmamıza vesile oldu.”

- BE öğretmenlerinin “Tanınırlık kazanma” f(6) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K1 “Evet düşünüyorum. Çünkü beden eğitimi öğretmenlerinin kendilerine göre bir çevreleri var. Örneğin Türkçe öğretmenleri birbirlerini tanınmaz ya da matematik öğretmenleri birbirini tanınmaz. Biz sürekli müsabakalarda karşılaştığımız için birbirimizi tanıyoruz. Gerekirse MEB müdürleriyle mubataf oluyoruz. Kendini ispatlamak bakımında itibar kazandırdığını düşünüyorum. ...”

Şekil 3. Rol görevlerinin ders içi uygulama ve öğretmen yaklaşımı üzerine etkisi

Şekil 3'te BE öğretmeni görüşleri doğrultusunda "Rol Görevlerinin Ders İçi Uygulama ve Öğretmen Yaklaşım Üzerine Etkisi" f(24) teması içerisinde 4 alt tema ve 10 kod oluşturulmuştur.

Öğrenciye Karşı Tutum Alt Teması

BE öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda "Öğrenciye karşı tutum" f(6) alt tema içerisinde "İletişim" f(4), "Pozitif ayrımcılık" f(1), ve "Adalet" f(1) olarak kodları oluşturulmuştur.

- BE öğretmenlerinin "İletişim" f(4) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K4 "İster istemez başarı için yetenekli öğrenciye ihtiyacımız var. Bu durumda yetenekli öğrenciye bakış açımızı farklılaştırabiliyor. Hem benden eğitimi öğretmeni hem de antrenör olduğumuz için sporcularla daha fazla vakit geçirmek zorunda kalıyoruz. Diğer öğrencilere nazaran iletişimiz daha farklı oluyor."

- BE öğretmenlerinin "Pozitif ayrımcılık" f(1), koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K6 "Bence kesinlikle her öğretmende oluyordur. Okul takımında oynayan öğrencimize pozitif ayrımcılık yapıyoruz. Öğrencinin yaptığı hataları görmeyizden gelebiliyoruz. Çünkü çocuk öbür tarafta iyi şeylerde yapıyor bunu onunla örtüyoruz."

- BE öğretmenlerinin "Adalet" f(1) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K3 "Benim en hassas olduğum konulardan biri, bu durum adil olmaya adalete giriyor. Ben adaletsizlik yapmam o sebepten hiçbir ayırım olmuyor."

Öğretim Yöntem ve Teknikleri Alt Tema

BE öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda "Öğretim Yöntem ve Teknikleri" f(7) alt teması içerisinde "Öğretmen yeterliliği" f(1), "Kapsamlı hazırlık" f(5) ve "Denge kuramama" f(1) olarak kodları oluşturulmuştur.

- BE öğretmenlerinin "Öğretmen yeterliliği" f(1) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K4 “Derslerde uyguladığım yöntem ve teknikleri etkilediğinin düşünmüyorum. Ama genelde beden eğitimi öğretmenleri branşları ne ise bu branşa yönelir ve öğrencilerini de bu branşlara yönlendirir. Diğer branşlara derslerde daha az yer verir. Buda öğrencilerin diğer branşlara daha az hâkim olmasına sebep olur.”

- BE öğretmenlerinin “Kapsamlı hazırlık” f(5) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K6 “Derslere de antrenmanlara da farklı hazırlık yapıyoruz. Başarı beklendiğinden antrenmanlara daha ayrıntılı bir hazırlık yapmak zorunda kalıyoruz. Derslerde her öğrenciye yönelik basit şeyler yapıyoruz ancak antrenmanda iyi olan çocukları seçtiğimiz için şiddeti ve seviyesi farklılık gösteriyor.”

- BE öğretmenlerinin “Denge kuramama” f(1) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K3 “Antrenmanda ve dersteki etkinlikleri farklı yürütmeye çalışıyorum ancak çok zorlanıyorum. Antrenmanda kullandığım dirillerin basitlerinin derslerde kullanıyorum. Bu durumda da bazen yetenekli çocuklar sıkılmaya başlıyorlar. Örneğin son ders basketbol anlattım sonrasında okul çıkışı basketbol takımıyla antrenman yaptım. Tam konsantre olamıyorum.”

Kurs ve Ders Programlarının Etkisi Alt Teması

BE öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda “Kurs ve ders programlarının etkisi” f(6) alt teması içerisinde “Diğer dersler” f(2) ve “Kasıtlı yönlendirme” f(4) olarak kodları oluşturulmuştur.

- BE öğretmenlerinin “Diğer dersler” f(2) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K4 “Ders saatleri sırasında bizim de derslerimiz var. Ancak DYK çıktığından beri sporcular antrenman saatlerinde kurslarda oluyor. Hepsinin boş günleri farklı bu da bireysel antrenmanları daha fazla yapmamıza neden olurken takım antrenmanları yapamıyoruz. Bu durum takım branşlarındaki başarıları etkilemeye başladı.”

- BE öğretmenlerinin “Kasıtlı yönlendirme” f(4) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K6 “Başka bir vaktimiz olmayışından dolayı DYK kurslarında antrenman yapmak zorunda kalıyoruz. Yetenekli öğrencileri kurslara yönlendirerek bu açığı kapatmaya çalışıyoruz.”

Ders İçi Antrenör Rolüne Bürünme Alt Teması

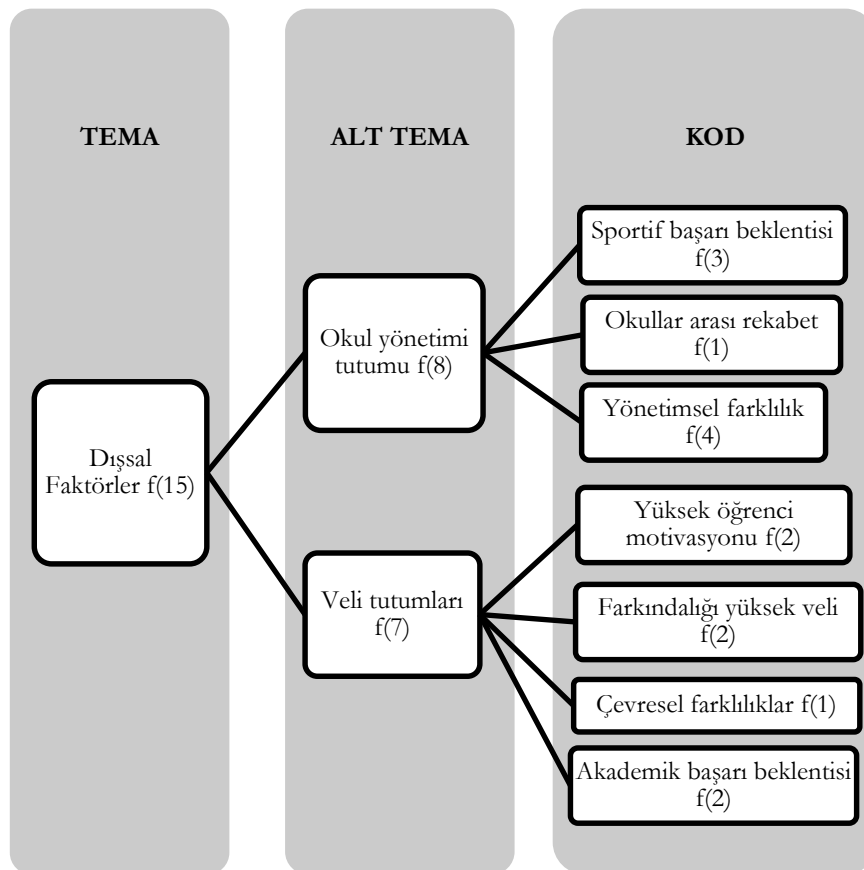
BE öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda “Ders içinde antrenör rolüne bürünme” f(5) alt teması içerisinde “Antrenör bakış açısı” f(3) ve “Yönlendirme” f(2) olarak kodları oluşturulmuştur.

- BE öğretmenlerinin “Antrenör bakış açısı” f(3) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K2 “Çoğunlukla ders ortamında gözlemleyerek çocukları seçiyorum. Gözlemlerken bu çocuk iyiymiş bunu alayım dediğim oluyor. ...”

- BE öğretmenlerinin “Yönlendirme” f(2) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K4 “Yetenekli çocukları kulüplere gönderiyorum. Antrenörlerle iletişim halindeyiz. Hem orada antrenman yapıyorlar hem de zamanı geldiğinde okul takımında oynuyorlar. O sebepten çocuğu keşfetmen önemli.”

Şekil 4. Dışsal faktörler

Şekil 4’de “Dışsal Faktörler” $f(15)$ teması içerisinde 2 alt tema ve 7 kod oluşturulmuştur.

Okul Yönetimi Tutumu Alt Teması

BE öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda “Okul yönetimi tutumu” $f(8)$ alt teması içerisinde “Sportif başarı beklentisi” $f(3)$, “Okullar arası rekabet” $f(1)$ ve “Yönetimsel farklılık” $f(4)$ olarak kodları oluşturulmuştur.

- BE öğretmenlerinin “Sportif başarı beklentisi” $f(3)$ koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K4 “Birçok idareciyle çalıştım. Hepsi sportif başarıyı ders başarısının önünde tutar.”

- BE öğretmenlerinin “Okullar arası rekabet” $f(1)$ koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K2 “Bazı okullar arasında çekişme var. O tür maçlarda tüm okul onları yenmemiz lazım hocam boyutuna geçiyor artık ...”

- BE öğretmenlerinin “Yönetimsel farklılık” $f(4)$ koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K1 “Şu anda çalıştığım okulda %50-%50 yani sen sadece okul takımıyla ilgilen dersleri bırak değil ama okul takımı da çıkaralım çocuklar katılsın görüşündeler. Ancak önceki okulumda %90 okul takımı başarısı %10 ders başarısı önemseniyordu. Bu idareden idareye değişen bir durum.”

Veli Tutumları Alt Teması

BE öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda “Veli tutumları” $f(7)$ alt teması içerisinde “Yüksek öğrenci motivasyonu” $f(2)$, “Farkındalığı yüksek veli” $f(2)$, “Çevresel farklılık” $f(1)$ ve “Akademik başarı beklentisi” $f(2)$ olarak kodları oluşturulmuştur.

- BE öğretmenlerinin “*Yüksek öğrenci motivasyonu*” f(2) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K5 “*Çocuklar sporu merkezine alınca ve çok isteyince ister istemez velilerde peşlerinden sürükleniyorlar.*”

- BE öğretmenlerinin “*Farkındalığı yüksek veli*” f(2) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

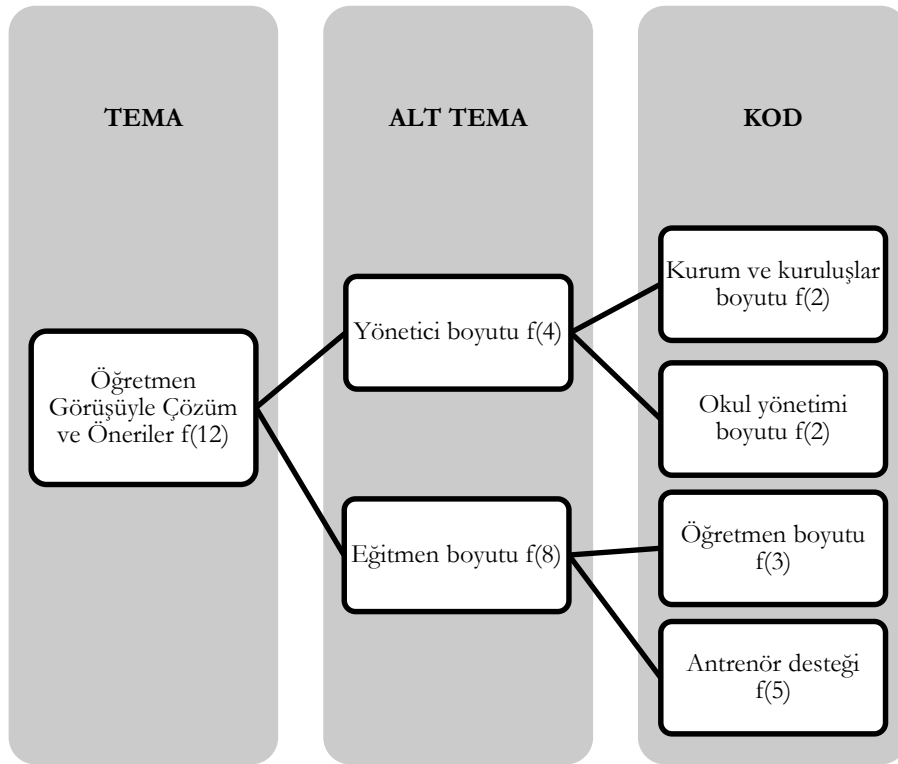
K5 “*Veliler özellikle çocukları spora yönlendiriyorlar hatta bazıları bu anlamda çok uğraşıyorlar. Çünkü çocuklar artık evde vakit geçiriyorlar, dışarı çıkmadıkları için veliler çocuklarını spora yönlendiriyorlar. Fiziksel ve sosyal gelişimleri faydalı olduğunun farkındalar.*”

- BE öğretmenlerinin “*Çevresel farklılık*” f(1) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K2 “*Çocukların tamamen arkasındalar. Madde manevi çocukları destekliyorlar. Çocukların şevkini kırmıyorlar. Bulduğum bölgede aileler spora yatkın, o açıdan avantajlıym ve veliler çocukları destekliyorlar.*”

- BE öğretmenlerinin “*Akademik başarı beklentisi*” f(2) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K1 “*... Genel olarak sınav sisteminden dolayı velilerin tutumu pek olumlu değil. Okul takımı olsa da olur olmasa da olur. Elbette destekleyenler var ancak öncelikle akademik başarıyı destekliyorlar.*”

Şekil 5. Öğretmen görüşüyle çözüm ve öneriler

Şekil 5’de “*Öğretmen Görüşüyle Çözüm ve Öneriler*” f(12) teması içerisinde 2 alt tema ve 4 kod oluşturulmuştur.

Yönetici Boyutu Kategorisi

BE öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda “*Yönetici boyutu*” f(4) kategorisi içerisinde “*Kurum ve kuruluşlar boyutu*” f(2) ve “*Okul yönetimi boyutu*” f(2) olarak kodları oluşturulmuştur.

- BE öğretmenlerinin “*Kurum ve kuruluşlar boyutu*” f(2) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K6 “MEB ile GSB arasında bir protokol imzalandı ancak bulunduğum yerde iki kurum çatışma içerisinde, iste antrenörler öğretmenlerden şikayetçi öğretmenler antrenörlerden şikayetçi. Öğretmenin ve antrenörün görevlerini açık bir şekilde belirleyen bir mevzuat yapılmalı diye düşünüyorum.”

K4 “Spor müsabakaları daha önce MEB spor dairesi bünyesinde gerçekleşiyordu ve daha sağlıklı yapılıyordu. Şu an GSB tarafında organize ediliyor. İki farklı kurum olduğu için iletişim ve planlama sıkıntısı oluyor. Bu durumu düzeltmek için yeni planlamalar yapılmalı.”

- BE öğretmenlerinin “Okul yönetimi boyutu” f(2) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K3 “Okul yönetiminin bizim durumumuzu anlayıp destek olmaları gerekiyor. Onlarda öğretmenliğin ve antrenörlüğün ayrı olduğunu bilmeleri gerekiyor.”

K4 “... Okul yönetimi dönem başında öğretmenlerin görüşlerine önem verilerse bu sürecin daha sağlıklı yürüyebileceğini düşünüyorum.”

Eğitmen Boyutu Kategorisi

BE öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda “Eğitmen boyutu” f(8) kategorisi içerisinde “Antrenör desteği” f(5) ve “Öğretmen boyutu” f(3) olarak kodları oluşturulmuştur.

- BE öğretmenlerinin “Antrenör desteği” f(5) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K6 “Bunun bence tek çözümü antrenörle öğretmenin iş birliği yapmasıdır. Öğretmen gözlem yapıp yetenekli çocukları işin ehliline yani antrenörlere bırakmalı diye düşünüyorum. Öğretmen veli, okul ve antrenör iletişimi sağlayıp geri kalan işi antrenöre bırakırsa iki tarafta daha mutlu olur diye düşünüyorum.”

K1 “... Ancak antrenörler bu süreçte kesinlikle etkin olmalı. Birçok arkadaşımız okul takımı var diye derslerden elini eteğini çekebiliyor. Keşke bu işi antrenörler yapsa GSB bu işe el atsa daha sağlıklı olur. Çünkü bir öğretmenin verebileceği antrenmanla bir antrenörün vereceği antrenman tabii ki farklıdır. Bu şekilde öğretmenin yükü de sorumluluğu da azalır. Öğretmen dersiyse ilgilenir, çocukta profesyonel bir eğitim alır. GSB bünyesinde kulüpleşme süreci de hızlanır. O yüzden keşke böyle bir şey olabilse.”

K3 “İkisini ayırmaya çalışıyoruz. Bir gün öğretmenlik şapkasını diğer gün antrenörlük şapkasını takıyoruz. Bu süreçte öğretmenlerin yanına antrenör atanabilir. Ben 1 kişiyim ikisini yürütmeye çalışıyorum. Takımlar için alanında uzman kişiler gelirse ben kendi işimi yaparım onlar kendi işlerinin yaparlar. Hem bu durumda daha başarılı takımlar ve öğrenciler çıkabilir.”

- BE öğretmenlerinin “Öğretmen boyutu” f(3) koduna ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir;

K1 “Aslı görev beden eğitimi öğretmenliğidir. Devlet sen 30 ya da 40 öğrenciye beden eğitimi dersini yap diye para veriyor. Okul takımını çıkar diye para vermiyor. Öncelik beden eğitimi dersi olmalı, olacaksa sonra okul takımı olmalıdır. Denge bu şekilde kurulmalı diye düşünüyorum.”

K5 “Tamamen kişinin kendini geliştirmesiyle alakalı bir konu olduğunu düşünüyorum. ...”

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Literatür incelendiğinde BE öğretmenleri için rol çatışması durumunun sistemsel farklılıklar olsa da uluslararası boyutta incelendiği ve kabul edildiği söylenebilir (O’Connor ve Macdonald, 2002; Koustelios, Theodorakis ve Goulimanis, 2004; Yalçın ve Chelladurai, 2001; Bain ve Wendt, 1983). Bu kapsamda, Türkiye’deki BE öğretmenlerinin de mevcut sistem içerisinde rol çatışması yaşadıkları öngörülmüştür. Nitekim Şekil 1 incelendiğinde, özellikle genç BE öğretmenlerin antrenörlük ve öğretmenlik rol görevlerinin farkında olmalarına rağmen bir rol çatışması yaşadıkları görülmektedir. Ryan (2008)’da araştırmasında, okul büyüklüğü, yaş, rol tercihi ve antrenör-öğretmen (AÖ) sayısının rol çatışması ile önemli ölçüde ilişkili olduğu, özellikle meslekte yeni AÖ’lerin eski AÖ’lere kıyasla daha fazla rol çatışması yaşadıkları sonucuna ulaşmıştır. Türkiye’de BE öğretmenleri lisans eğitimleri sırasında “öğretmenlik uygulaması” dersini almaktadırlar. Ders kapsamında okul sınırları içerisinde öğretmenlik rol görevlerinin yerine getirirken, antrenörlük rol görevlerini içeren bir etkinlik yapmamaktadırlar. Bu durumun özellikle yeni BE öğretmenlerinde rol çatışmasına neden olan etkenlerden biri olduğu söylenebilir. Lisans döneminde BE öğretmenlerine sağlanacak uygun ortam,

eğitim ve uygulamayla AÖ rol görevleri sonucu olarak meydana gelen çatışma durumunun önüne geçilebilir (Konukman ve diğerleri., 2010). Ancak önümüzdeki dönemde özellikle spor bilimleri fakültelerinden BE öğretmenliği dışındaki alanlardan pedagojik formasyon alarak mezun olan antrenörlük bölümü, spor yöneticiliği ve rekreasyon bölümü öğrencilerinin bu durum üzerinde farklılık yaratabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Eğitim kurumlarının, öğretmenlik ve antrenörlük rolleri arasındaki işlem, fırsat, sorumluluk ve sınır farklılıklarını açık bir şekilde açıklamaları gerekmektedir (Yalçın ve Chelladurai, 2001; Kurtipek, Güngör, Esentürk, İlhan ve Yenel, 2020).

Antrenörlük ve öğretmenlik rollerinin beklentileri BE öğretmenlerinin bir role daha fazla ağırlık vermesine sebep olabilir (Chelladurai ve Kuga 1996). Bu noktada BE öğretmeni iki rol arasında bir tercihte bulunabilir. Bu çalışmada, dört BE öğretmeni öğretmenlik rolünü tercih ederken, antrenörlük rolünü tercih eden BE öğretmenlerinin ikisinin de A Milli Takım seviyesinde sporculuk geçmişlerinin olduğu görülmektedir. BE öğretmenlerinin geçmiş deneyimlerinin rol tercihi üzerinde etkisi olduğu söylenebilir. AÖ’lerin sporculuk geçmişlerinden gelen deneyimleri ve sosyal çevrelerinden dolayı antrenörlük rolüne daha yakın oldukları söylenebilir (Chelladurai, Kuga ve O’Byrant, 1999; Kurtipek ve Güngör, 2019).

Antrenörlük rolü stresli durumlar yaratabilir. Bu durum, antrenörlük rolünün öğretmenlik rolüyle birleşmesiyle daha da artabilir (Capel, Sisley ve Desertrain, 1987). Bu durumdan BE öğretmenlerini, ailelerini ve yakın çevrelerini çeşitli şekilde etkileyebilirler. Şekil 2 incelendiğinde, BE öğretmenlerinin yüksek antrenman saatlerinden dolayı ailelerine vakit ayıramadıkları, fiziksel ve zihinsel anlamda yorgunluk yaşadıkları görülmektedir. Bu durumun, özellikle genç BE öğretmenlerini okul içinde ve dışında çeşitli yönlerden etkilediğinin altının çizilmesi gerekmektedir. Sage (1987)’de çalışmasında, antrenör ve öğretmen rolü taleplerinin genç AÖ’lerin aile hayatını kötü bir şekilde etkileyebileceğini vurgulamıştır.

BE öğretmenlerinin antrenörlük yapması gerektiği düşünüldüğünde, öğretmenlik ya da antrenörlük tercihini etkileyen faktörleri ve süreçleri anlamak oldukça önemlidir (Chelladurai ve diğerleri, 1999). AÖ için antrenörlük rolü daha baskındır. Çünkü antrenörlük rolü prestij olarak daha çekicidir. Bu durum öğretmenliği tercih eden AÖ’leri antrenörlük rolüne çekebilir (Figone, 1994). Şekil 2 incelendiği, BE öğretmenlerinin genel anlamda antrenörlük rolüyle birlikte tanınırlık, itibar ve sosyal çevre kazandıklarını ifade etmişlerdir. Templin, Sparkes, Grant ve Schempp, (1994)’de çalışmalarında, BE öğretmenine antrenörlük rolünün kendini değerli hissetme ve toplum içinde saygıdeğer bir pozisyona yerleşmesine katkı sağladığı vurgulamışlardır.

Şekil 3 incelendiğinde, rol çatışması durumunun genel anlamda BE öğretmenlerinin ders içi öğretim yöntem ve teknikleri üzerinde bir etkisi olmadığı söylenebilir. Ancak BE öğretmenlerinin ders içerisinde farkında olmadan antrenör rolünü büründükleri, özellikle takımlarına oyuncu seçmek amacıyla bakış açılarının farklılaştığı ve diğer öğrencilere kıyasla sporcu öğrencilerle iletişimlerinin daha farklı olduğu gözlenmektedir. Bu durumun, öğrencileri olumsuz etkileyebileceği söylenebilir. Çünkü öğretmenin öğrenci ve diğer bireylerle ilişkileri sınıf içerisindeki başarısını etkilediği bilinmektedir (Güçlü, 2002).

Okul takımları, okullarına tanınırlık ve prestij olarak katkı sağlarlar. Öğrenciler, çalışanlar, aileler ve okul yönetimi bu süreçte etkindir (Chelladurai ve diğerleri, 1999). Şekil 4 incelendiğinde, okul yönetimlerinin bakış açıları farklılık gösterse de BE öğretmenlerinden sportif başarı beklentisi içerisinde oldukları görülmektedir. Türkiye’de son dönemde çocukların sokaklarda oynamaktan çok artık örgütsel organizasyonlara aktif olarak katılım gösterdikleri GSB verileri incelendiğinde görülmekte ve alanda gözlenmektedir. Bu durum, BE öğretmenlerinden beklenen antrenörlük rolü sorumluluklarını artırmaktadır. BE öğretmenlerine sportif başarı için okul yöneticileri ve çevreleri tarafından yapılan baskı, rol çatışması durumuna sebep olabilir (Konukman ve ark., 2010). Bu sebepten, yöneticilerin ve ailelerin öğretmenlik ve antrenörlük rollerinin sorumlulukları ve görevleri hakkında bilinçlendirilmelidir.

Türkiye’de okul sporları faaliyetleri 2010 yılına kadar MEB tarafından, 2010-2011 eğitim ve öğretim yılı itibariyle de GSB tarafından yürütülmektedir (GSB, 2018). Bu süreçte, GSB tarafından görevlendirilen antrenörler ve BE öğretmenleri aktif bir şekilde rol almaktadırlar. Bu anlamda, iki bakanlık arasında iş birliği protokolleri imzalanmış, amaç ve yükümlülükler belirtilmiştir (GSB ve MEB, 2016; GSB ve MEB, 2019). Ancak bu sürecin iki kurum arasında yürütülmesi ve hem antrenörlerin hem de BE öğretmenlerinin aktif rol oynaması iletişimsel ve yapısal problemlerin oluşmasına sebep olduğu Şekil 5 incelendiğinde görülmektedir. Yine Şekil 5 incelendiğinde, BE öğretmenleri görüşleri doğrultusunda antrenörlerin lisans eğitimleri ve donanımları bakımından okul sporları boyutunda daha aktif olmaları gerektiğini vurguladıkları görülmektedir. Nitekim 2014 yılında Meclis Araştırma Komisyonu tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) sunulan öneride, “Millî Eğitim Bakanlığına bağlı kamuya ait ve özel okullarda beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin yanı sıra antrenör istihdamına yönelik düzenlemeler hayata geçirilmelidir. Okul koşluğu sisteminin hayata geçirilmesi sağlanmalıdır” maddesi bulunmaktadır. Ek olarak antrenörlere pedagojik eğitim verilmesi de vurgulanmıştır (TBMM, 2014).

Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, özellikle genç BE öğretmenlerinin bu süreçte daha fazla olumsuzluklar yaşadıklarının altı çizilmelidir. Ek olarak, üst düzey sportif geçmişe sahip BE öğretmenlerinin daha çok kendilerini antrenörlük rolüne yakın bulmalarının oldukça önemli bulgulardan biri olduğu söylenebilir. Genel anlamda günden güne büyüyen ve gelişen okul sporları sistemi içerisinde BE öğretmenleri önemli sorumluluklar almakta ve aktif katılım göstermektedirler. Bu anlamda, BE öğretmenlerinin görüşlerinin ve önerilerinin oldukça önemli olduğu söylenebilir. Bulgular incelendiğinde, araştırmaya katılan BE öğretmenlerinin sürecin kalitesi bakımından antrenör desteğini önemle vurguladıkları görülmektedir.

4.1. Öneriler

Bu araştırmanın bulguları tartışılıp yorumlanırken gelecekte BE öğretmenlerinin yaşadığı rol çatışması durumunu araştırmayı planlayan araştırmacılara ve kurumlara birtakım öneriler getirilmiştir. Araştırma sonucunda, BE öğretmeninin yaşadığı rol çatışması durumunun önlenmesi ve beden eğitimi ve spor derslerinin verimliliği bakımından antrenörlerin okul yönetimi, veli ve BE öğretmenleri ile koordineli bir şekilde çalışarak okullarda tam zamanlı görevlendirilmeleri ve okul sporları faaliyetlerini üstlenmeleri önerilmektedir. Bu kapsamda, lisans düzeyinde antrenörlük eğitimi bölümü öğrencilerinin eğitiminde pedagojik derslere ve okullarda uygulamalı eğitime ağırlık verilmesinin oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

Mevcut sistemin devamı göz önünde bulundurulduğunda, BE öğretmen adaylarının lisans eğitimleri sürecinde antrenörlük eğitimi bölümü derslerini tercih etmelerine imkân sağlanmasının ya da yan dal uygulamalarının bu süreçte BE öğretmenlerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ek olarak, öğretmenlik uygulamasının yanında antrenörlük uygulamalarının da okullarda yapılmasının BE öğretmen adaylarını bu sürece daha donanımlı bir şekilde hazırlayacağı düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda, BE öğretmenlerinin sportif geçmişlerinin rol tercihleri üzerinde etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda, BE öğretmenlerinin sportif geçmişlerinin yanında sosyal çevrenin, lisans eğitiminin, antrenörlük eğitimi alanı üzerine farkındalık ve ilgilerinin rol çatışması durumu üzerine etkilerinin derinlemesine araştırılması önerilmektedir.

Son olarak, BE öğretmeninin yaşadığı rol çatışması durumunun, bu sürecin bir parçası olan sporcu öğrenci ve diğer öğrencileri de etkilediği düşünülmektedir. Sporcu öğrenciler ya da diğer öğrencilerin gözünden BE öğretmeninin yaşadığı rol çatışması durumunun incelenmesi gelecek araştırmalara önerilmektedir.

Etik Kurul İzni

Bartın Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimleri Etik Kurulu’na 06.06.2020 tarihinde etik kurul izni için başvuru gerçekleştirilmiştir. 19.06.2020 tarihli 17 numaralı toplantıda 2020-SBB-0123 numaralı başvuruya etik kurul onay belgesinin verilmesine oy birliği ile karar verilmiştir.

Kaynakça

- Arslan, S. ve Üngüren, E. (2017). Rol Çatışması ve Rol Belirsizliğinin Örgütsel Yabancılaşmaya Etkisi: Alanya Belediyesi’nde Bir Araştırma, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 26 (4), 43-84
- Bain, L. L. ve Wendt, J. C. (1983). Undergraduate physical education majors’ perceptions of the roles of teacher and coach. *Research Quarterly*, 54, 112-118.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (3. Baskı) Ankara: Pegem Akademi.
- Camiré, M (2014). Youth development in north american high school sport: Review and recommendations, *Quest*, 66:4, 495-511.
- Capel S. A., Sisley, B. L. ve Desertrain, G.S. (1987) The relationship of role conflict and role ambiguity to burnout in high school basketball coaches. *J.Sport Psychol.* 9, 106-117.
- Chelladurai P. ve Kuga, D. J. (1996) Teaching and coaching: Group and task differences. *Quest* 48, 470-485.
- Chelladurai, P., Kuga D. J. ve O’Bryant, P. (1999). Individual differences, perceived task characteristics, and preferences for teaching and coaching. *Research Quarterly for Exercise and Spor.* 70(2), 179(1).
- Creswell, J.W. (2013). *Educational research: Planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research* (4.Baskı). Boston: Pearson Education.
- Creswell, J.W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri* (3.Baskı). (Çev. M. Bütün ve S. B. Demir.). Ankara: Siyasal Kitabevi. (Orijinal yayın tarihi, 2013).
- Doğan. A, Demir. R, ve Türkmen. E. (2016). Rol belirsizliğinin, rol çatışmasının ve sosyal desteğin tükenmişliğe etkisi: devlet ve vakıf üniversitelerinde çalışan akademik personelin tükenmişlik düzeylerinin karşılaştırılması, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 30 (1), 37-67.
- Dozier, D.M. (2005). “İletişim ve halkla ilişkiler uygulayıcılarının örgütsel rolleri”, James E. Grunig (ed), *Halkla İlişkiler ve iletişim yönetiminde mükemmellik*, Elif Özsayar (çev), İstanbul: Rota Yayınları.
- Figone, A. (1994). Teacher-coach role conflict: Its impact on students and student-athletes. *Physical Educator*, 51(1), 29-34.
- Gökçe, O. ve Şahin, A. (2003). Yönetimde Rol Kavramı ve Yönetimsel Roller, *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 6, 133-156.
- GSB ve MEB (2016). T.C. Millî Eğitim Bakanlığı ile T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı Arasında İş birliği Protokolü. Erişim adresi <http://ordu.gsb.gov.tr/Public/Edit/images/IM/66/MEVZUAT%20VE%20Y%C3%96NETMEL%4%B0KLER/GSB-%20MEB%20PROTOKOL%3%9C.pdf>
- GSB, (2018). Gençlik ve Spor Bakanlığı 2018 Yılı Faaliyet Raporu. Erişim adresi <http://www.gsb.gov.tr/public/edit/files/strateji/faaliyet-raporu-2018-090819.pdf>
- GSB ve MEB (2019). T.C. Millî Eğitim Bakanlığı ile T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı Arasında İş birliği Protokolü. Erişim adresi <https://www.gsb.gov.tr/Duyuru/161854/tc-milli-egitim-bakanligi-ile-tc-genclik-ve-spor-bakanligi-arasinda-is-birligi-protokolu.aspx>
- Guinn, J. III. (2018). A qualitative study of the effects of teacher-coach role conflict. *Digital Commons @ACU, Electronic Theses and Dissertations*, 75.
- Güçlü, N. (2002). *Sistem yaklaşımı ve eğitim örgütleri. Öğretmenlik mesleğine giriş*. (Ed.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kılınç, T. (1991). Rol Çatışmasını Belirleyen Örgütsel Faktörler ve Satış Elemanlarına Yönelik Sektörel Bir Araştırma. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 20(1-2), 19-34.
- Konukman, F., Agbuga, B., Erdogan, S., Zorba, E., Demirhan, G., ve Yılmaz, I. (2010). Teacher coach role conflict in school-based physical education in USA: A literature review and suggestions for the future. *Biomedical Human Kinetics*, 2, 19–24.
- Koustelios, A., Theodorakis, N. ve Goulimanis, D. (2004). Role ambiguity, role conflict and job satisfaction among physical education teachers in Greece. *International Journal of Educational Management*. 10-22.

- Kurtipek, S., ve Güngör, N. B. (2019). Perception of trainers for the athlete. *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 21(2), 379-385. DOI: 10.15314/tsed.519888
- Kurtipek, S., Güngör, N. B., Esentürk, O. K., İlhan, L., ve Yenel, F. (2020). Öğrencilerin bakış açısı ile spor yöneticiliği bölümü: Bir Swot analizi. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 18(1), 187-194.
- Locke L. ve Massengale, J.D. (1978). Role conflict in teacher coaches. *Res.Q.Exerc.Sport* 49:162-174.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2nd ed.). United Kingdom: Sage Publication.
- Nordenmark, M. (2004). Multiple social roles and well-being a longitudinal test of the role stress theory and the role expansion theory. *Acta Sociologica*, 47(2), 115-126.
- O’Connor A. ve MacDonald, D. (2002). Up close and personal on physical education teachers’ identity: Is conflict an issue?, *Sport Educ.Soc.*, 7, 37-54.
- Özçakır, S. (2019). Geçmişten günümüze Amerikan okul sporları siteminin incelenmesi. *Spormetre*, 17(2), 13-23.
- Patton, M. Q. (2014). Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev. ve Ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Pot, N. ve van Hilvoorde, I. (2013). Generalizing the effects of school sports: Comparing the cultural contexts of school sports in the Netherlands and the USA. *Sport in Society*, 16, 1164–1175.
- Richards, K. A. R., ve Templin, T. J. (2012). Toward a multidimensional perspective on teacher-coach role conflict. *Quest*, 64, 164-176.
- Ryan, T. (2008). Antecedents for interrole conflict in the high school teacher/coach. *The Physical Educator*, 65(2), 58-67.
- Sage, G. (1987). The social world of high school athletic coaches: Multiple role demands and their consequences. *Sociology of Sport Journal*, 4(3), 213-228.
- TBMM, (2014). Son yıllarda Türk sporunda yaşanan doping sorununun araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla kurulan meclis araştırması komisyonu raporu. Yasama Dönemi: 24, Yasama Yılı: 4, Sıra Sayısı: 63.
- Templin, T., Sparkes, A., Grant, B., ve Schempp, P. (1994). Matching the self: The paradoxical case and life history of a late career teacher-coach. *Journal of Teaching in Physical Education*, 13, 274-294.
- Yalçın, H.B. ve Chelladurai, P. (2001). Öğretmenlik mi? antrenörlük mü? bireysel farklılıklar, iş özellikleri, rol tercihi, rol uyumunun iş doyumuna etkileri. *Hacettepe J. of Sport Sciences*. 12 (1), 3-15.
- Yıldırım A., Şimşek H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

[Extended English Summary](#)

1. Introduction

Teachers are expected to fulfill their roles by fulfilling the duties and responsibilities required by the educational status under the umbrella of education. The duties and responsibilities of this status may differ according to teaching fields, curricula or even countries. Considering that teachers educate the new generations, it can be said that it is very important to examine the problems and problems caused by this role.

The person has an area in the organization's cleanup information network and performs a task. A team may be expected from the task holder of other individuals in the organization. It defines the role of the individual of the equipment of the rolling mill (Dozier, 2005). As the number of roles increases, this may cause negativity (Nordenmark, 2004). Having more than one member in the role team may cause an individual to have to perform more than one role at the same time (Arslan & Üngüren, 2017) and conflict about which role to prioritize (Gökçe and Şahin 2003). In addition, the

behavior that an individual should show in one role while fulfilling his their duties may conflict with the behavior he should show in the other role (Doğan, Demir, & Türkmen, 2016). In this case, the individual may experience a "role conflict". Kılıç (1991) defines role conflict as "a role man who has to fulfill two or more roles at the same time fits one of the role requirements more in a way that makes the other more difficult".

It is thought that one of the teachers exposed to the conflict area in the education system in Turkey and in the world is PE teacher because PE teachers have a more complex role compared to other teaching fields (Locke & Massengale, 1978). PE teachers fulfill both the role of teacher and coach in the school. However, teaching and coaching are two different professions and must be separated from each other. It can be said that the role conflict resulting from the expectations of these two roles causes stress in PE teachers (Konukman, et al, 2010).

The education of the PE teacher, the responsibilities and expectations imposed by the curriculum may differ from one country to another. This process is thought to lead to the expected role of role conflict coaching from PE teachers in Turkey. Considering that this situation can significantly affect both the PE teacher and the quality of education, it can be said that it is very important to examine the role conflict situation in depth. In this study, the overall role conflict situation in accordance with the opinion of the PE teachers in Turkey is aimed to evaluate from different perspectives.

2. Method

This research aimed to identify the role conflict situation of PE teachers in Turkey based on their opinions and accordingly was designed as phenomenology, which is one of qualitative research methods in order to better explain the phenomenon. Based on the Criteria sampling in line with the research purposes, a total of six teachers (three women and three men) who studied in Turkey, have physical education and sport academy graduate degree and work at schools of Ministry of National Education (MONE) and have a minimum of five years of teaching experience participated in the current study voluntarily. Participants do not coach any club but only work as PE teachers. In this study, a semi-structured interview form prepared by the researchers was used as a data collection tool. 15 open-ended questions were asked to the participants to examine the role conflict situations of PE teachers in depth and to enlighten the subject.

Content analysis method was used in the analysis of the data. In this study, quotations are included for each code in the findings section to ensure validity. The coefficient of consensus among experts was calculated for the reliability of the study. The departments with differences of opinion were evaluated by experts and reached the conclusion. In this study, the formula $(\text{Agreement} / (\text{Agreement} + \text{Disagreement}) \times 100)$ was used to ensure the reliability of the data (Miles & Huberman, 1994). Consensus among experts was calculated as 88%.

3. Findings, Discussion and Results

In this section, as a result of the analysis of the data obtained regarding the opinions of PE teachers, codes, sub-themes and themes were formed and presented in figures, respectively. The themes are named as "Role Conflict Situation", "Effects on Teacher", "Effect of Role Tasks on In-Class Practice and Teacher Approach", "External Factors" and "Solutions and Suggestions from Teacher Opinion".

When the literature is examined, it can be said that the role conflict situation for PE teachers is examined and accepted internationally even though there are systemic differences (O'Connor & Macdonald, 2002; Koustelios, Theodorakis, & Goulimanis, 2004; Yalçın & Chelladurai, 2001; Bain & Wendt, 1983). In this context, the PE teachers in Turkey were assumed to have a role conflict in the existing system. As a result of the research, it was concluded that young PE teachers experienced a role conflict despite being aware of their coaching and teaching roles. PE teachers are supposed to take "school experience" course during BA degree in Turkey. While performing their teaching role in the course within the boundaries of the school, they do not perform an activity that includes

coaching roles. It can be said that this situation is one of the factors causing role conflict especially for new PE teachers. With the appropriate environment, education and practice that will be provided to PE teachers during their undergraduate period, the conflict situation that occurs as a result of their coaching role can be prevented (Konukman et al., 2010). In this study, it is seen that while four PE teachers prefer the role of teacher, two of the PE teachers who prefer the coaching role have athletic backgrounds at A National Team level. As a result of the findings, it can be asserted that PE teachers' past experiences have an effect on role preferences. Finally, all PE teachers participating in the study stated that they could not spare time for their family and relatives due to the high training hours and they were experiencing physical and mental fatigue and emphasized that the support of the coaches was very important in this process.

When the results of the research are evaluated, it should be emphasized that especially young PE teachers experience more negativity in this process. In addition, it can be suggested that it is one of the most important findings that PE teachers with high-level sports backgrounds find themselves closer to the coaching role. In general, PE teachers take important responsibilities and actively participate in the growing and developing school sports system. In this sense, it can be said that the opinions and suggestions of PE teachers are very important. When the findings are examined, it is seen that PE teachers who participated in the study emphasized the support of the coach in terms of the quality of the process.